

Biblioteca Națională a Republicii Moldova
Direcția Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie și Știința Informării

CLUB DE LECTURĂ ÎN BIBLIOTECĂ

**Repere metodologice de organizare, modalități de formare și dezvoltare a
competențelor de lectură**

ARGUMENT

Tratată din perspectiva scopului, lectura poate lua o multitudine de forme și posibilități de dezvoltare. Prin cultivarea interesului pentru lectură individuală și colectivă în vederea dobândirii tehnicilor de muncă intelectuală, bibliotecile pot contribui la dezvoltarea unor aptitudini speciale de lectură, la facilitarea integrării active a utilizatorilor în activitatea bibliotecii, sporirea succesului utilizatorilor în procesul de studii, fructificarea talentelor personale și corelarea aptitudinilor cu atitudinile personale ale utilizatorilor.

Prin organizarea unui club de lectură se formează o comunitate de cititori activi în cadrul bibliotecii, care este deschisă pentru fiecare utilizator, asigurând incluziunea socială a tuturor membrilor comunității. Pentru aceasta, se pot realiza sondaje, focus grupuri pentru a determina nivelul de evoluție a unui cititor: începător/ mediu/ experimentat, citește tot ce-i cade în mână/ selectiv, clasic/ modern/ postmodern; responsabil/ dezordonat; diurn/ nocturn; re preferă cărți fizice/ electronice; implicat emoțional în lumea cărții/ superficial/ distant/ critic etc. În dependență de nivelul de evoluție lectorală a utilizatorilor, de vârsta doritorilor de a participa, în bibliotecă pot fi organizate mai multe cluburi de lectură, pentru a asigura corelarea intereselor și comunicarea eficientă între membrii clubului.

Activitățile unui club de lectură se pot organiza în parteneriat cu alte instituții din localitate: școala, ONG cu aspect cultural-educativ etc. Se pot organiza activități ale clubului de lectură în afara bibliotecii, în spații publice (în parc, în colaborare cu casa de cultură etc.) și astfel se va promova lectura în comunitate.

Ca metodă de formare personală lectura îndeplinește mai multe funcții: de informare și documentare, de instruire și autoinstruire, de culturalizare. Aceste funcții pot fi realizate de bibliotecă prin organizarea unor cluburi de lectură ca forme de activitate participativ-active ale utilizatorilor, orientate spre formarea unor competențe de lectură calitativă/ lectură formatoare.

I. SCOP

Prin organizarea și realizarea activității unui club de lectură în cadrul bibliotecii publice se vor urmări câteva scopuri formative fundamentale:

- Educarea culturii lecturii ca necesitate a dezvoltării personale.
- Facilitarea formării unor competențe de lectură calitativă/ formativă, competențe de scriere creativă, competențe de vorbire/ comunicare în public etc.
- Provocarea interesului utilizatorilor de a descoperi cărți care le pot acoperi anumite cerințe de formare intelectuală, emoțională, axiologică.

- Formarea utilizatorilor participanți la clubul de lectură a obișnuinței de a discuta cărți/ idei/ viziuni, motivându-i să exploreze lumea cărților.
- Stimularea interesului pentru lectură, formarea la utilizatori bibliotecii a unei gândiri autonome, reflexive, critice.

II. OBIECTIVE

- Motivarea utilizatorilor spre alegerea unor lecturi bune/ de calitate prin participarea activă la ședințele clubului de lectură.
- Diversificarea și realizarea unor activități de susținere a utilizatorului să-și formeze, progresiv, competențe de lectură critică (aprecierea textului, viziunea proprie despre text etc).
- Dezvoltarea și aplicarea unui concept de promovare a beneficiilor și schimbărilor care se pot produce în viața utilizatorului datorită lecturilor formatoare.
- Încurajarea utilizatorilor bibliotecii să dezvolte pasiunea pentru lectură pe tot parcursul vieții.

III. REPERE ORGANIZATORICE

- Elaborarea regulamentului de organizare a clubului.
- Crearea unui auditoriu stabil de participanți (se recomandă până la 10-15 persoane).
- Numirea/alegerea unui conducător al clubului (bibliotecar, profesor sau alți specialiști cu abilități de dezvoltare a competențelor de lectură).
- Elaborarea unui logou, slogan al clubului
- Planificarea periodicității ședințelor clubului pe perioada unui an de activitate a bibliotecii.
- Discuția și adoptarea programului de activitate a clubului.
- Participarea membrilor clubului la pregătirea și desfășurarea ședințelor clubului.
- Mediatizarea/ promovarea activității clubului pe blogul/ pagina FB a bibliotecii (data și tema ședințelor, imagini de la activitățile organizate etc.)

IV. COMPETENȚE ȘI ABILITĂȚI

Activitatea unui club de lectură se axează pe formarea de competențe avansate de lectură:

- Dezvoltarea unei mentalități personale asupra lecturii / competențe de gândire critică.
- Formarea aptitudinilor și interesului pentru lecturi formatoare.
- Dezvoltarea abilităților creative de comunicare orală și scrisă.

V. MONITORIZARE

Completarea unor registre de monitorizare / evaluare a activității clubului, în care să se reflecte:

- data/ tema/ forma de desfășurare a activității programate/ numărul de participanți;
- metode și tehnici de dezvoltare a competențelor de lectură utilizate;
- impactul activității (completarea chestionarelor/ anchetelor)

VI. INDICATORI DE PERFORMANȚĂ

- Pentru a evalua valoarea reală a bibliotecii și posibilitățile acesteia de a satisface cerințele și nevoile utilizatorilor de a se forma prin lectură, este esențial să se evalueze în mod planificat performanța, să se efectueze o analiză comparativă (pe trimestre) a activităților organizate în

cadrul unui club de lectură, utilizând analiza datelor statistice și analiza schimbărilor survenite în viața participanților (sondaje, anchete).

- Aceste analize cantitative și calitative vor fi parte componentă a activităților de management și dezvoltare a unui club de lectură în bibliotecă.

VII. REZULTATE / IMPACT

- Creșterea interesului utilizatorilor pentru lecturi formatoare/ de calitate.
- Dezvoltarea deprinderilor de lectură cognitivă și a competențelor de gândire critică.
- Formarea unor atitudini responsabile pentru carte și lectură.
- Atragerea a noi utilizatori prin publicarea informației despre activitatea clubului pe rețelele de socializare administrate de bibliotecă.
- Sensibilizarea / conștientizarea rolului pe care îl are biblioteca în formarea și dezvoltarea membrilor comunității.

MODALITĂȚI DE FORMARE ȘI DEZVOLTARE A COMPETENȚELOR DE LECTURĂ

Lectura textului presupune câteva etape, iar fiecare etapă include mai multe forme și strategii de lectură: *lectura inițială/ cognitivă* (decodificarea și înțelegerea stratului lexico-semantic al textului); *lectura analitică sau explicativă* (lectura dirijată, impresiile de lectură, chestionare, discuție, explicare etc.); *lectura interpretativă* (conferirea de semnificații, exerciții de înțelegere a sensurilor ascunse); *lectura critică* (aprecierea textului, viziunea proprie despre text).

În cadrul unui club de lectură se pot studia și utiliza drept aceste strategii de lectură, accentul fiind pus pe formarea competențelor de gândire critică/ lectură critică.

Alături de creativitate, gândirea critică este crucială în inovație, cercetare și dezvoltare. Dezvoltarea gândirii critice nu aduce beneficii doar pentru indivizii formați, ci și pentru societatea din care fac parte. Gândirea critică vindecă o societate de prejudecăți și pasivitate, făcând conceptele politice și sociale mult mai accesibile și responsabilizând participanții să se informeze și să se implice. Gândirea critică este o calitate esențială atât în viața personală, cât și în cea profesională. În primul rând, facilitează transmiterea propriilor idei și înțelegerea ideilor altora, făcând comunicarea mult mai benefică și productivă, accelerează asimilarea informațiilor noi și derivarea consecințelor acestora.

METODE DE FORMARE A GÂNDIRII CRITICE: METODA SOCRATICĂ

Este o metodă de tip „întrebare-răspuns”. O discuție care începe cu o întrebare dificilă necesită un angajament activ al participanților la dialog de a răspunde și a găsi soluții și este mult mai productivă pentru gândire decât receptarea pasivă. În plus, metoda socratică poate capta atenția participanților la un club de lectură. Cu cât bibliotecarul/ formatorul este mai capabil să angajeze în discuție toți participanții, cu atât mai eficient va fi procesul de formare a gândirii critice pentru toți audienții.

Cum se poate concepe o întrebare ipotetică eficientă pentru scopurile formării?

În procesul formării prin intermediul folosirii întrebărilor ipotetice, analiza răspunsului se realizează punând întrebări și răspunzând la ele. Pentru a utiliza metoda socratică este necesar de a lua în considerație multe aspecte:

- *din cine este compusă audiența/ membrii clubului de lectură*: primul pas pentru a formula o întrebare ipotetică eficientă este acela de a ține seama de public, astfel întrebarea ipotetică va fi adresată unei categorii concrete de public și nu trebuie să fie nici exagerat de complicată, nici exagerat de simplă;
- *care este scopul reuniunii*: grupul de participanți la un club de lectură va avea un anumit scop sau subiect de interes pentru fiecare ședință (se va alege din timp tema discuției, se vor citi cărți conform subiectului discuției; se poate alege o singură carte sau un singur autor opera cărui va fi subiect de discuție);
- *care este rezultatul așteptat*: rezultatele așteptate ar trebui să fie anticipate, astfel încât pe durata desfășurării dialogului cu întrebări ipotetice să se poată acorda atenție realizării lor.

Tehnica de lucru a metodei socratice

Gândirea critică presupune două criterii: înțelegerea textului; evaluarea textului. Scopul unui dialog socratic presupune că prin discuții asupra unui text se ajunge la unele adevăruri. Tot timpul formatorul pune în discuție părerile vorbitorilor. Întrebările derivă din răspunsurile participanților la dialogul socratic. Argumentele expuse de participanții la un dialog socratic trebuie să fie clare. Discutând se ajunge la o înțelegere profundă a textului.

Discuția prin intermediul întrebărilor ipotetice cere participanților să sintetizeze concluzii prin intermediul propriului proces de gândire. Din perspectiva creatorului de întrebări ipotetice, nu există răspuns absolut corect. Mai degrabă, întrebarea ipotetică oferă audiențelor doar un mecanism de procesare a ideilor care duc la o concluzie. Scopul este de a stimula gândirea și dezbaterile oricărui răspuns.

La încheierea unei discuții reușite, fiecare participant va adopta o poziție (în mod voluntar sau prin desemnare) în legătură cu subiectul supus spre dezbateri. Prin intermediul unui astfel de exercițiu de gândire, fiecare participant va dobândi respect pentru capacitatea de a înțelege raționamentul și procesul de gândire al adversarilor săi. Este important ca facilitatorul discuției să adopte o poziție care este neutră față de subiectul în discuție, să nu exprime nici o opinie sau convingere referitor la o poziție „corectă” față de subiectul dat. Participantul la discuție trebuie să decidă dacă poziția sa este sau nu este aceeași cu cea a altor participanți. Dacă poziția nu coincide, el va opta pentru schimbarea sau menținerea opiniei și/sau convingerilor pentru a câpăta aprobarea participanților din sală ori va veni cu contra-argumente. Dezbaterile conferă integritate gândirii individuale.

Avantajele metodei socratice: oferă participanților un mecanism de procesare al ideilor care duc la o concluzie; stimulează gândirea individuală; creează teren favorabil pentru respectul reciproc al participanților la dezbateri în cadrul clubului de lectură.

DEZBATERI LITERARE

Cărțile propuse spre discuții în grup în cadrul unui club de dezbateri literare se aleg ținând cont de câteva aspecte:

- să nu depășească orizontul cultural și capacitatea de concentrare a cititorului;
- să nu fie prea dificile din punct de vedere lexical, dar nici prea facile;
- să nu forțeze, să nu obosească, să nu chinuie cititorul;
- este important să li se ofere membrilor clubului de lectură posibilitatea de a alege singuri cărțile care vor fi discutate.

Dezbaterile literare au rolul de a-i ajuta pe utilizatori să înțeleagă ideile de dincolo de text, să desprindă din contextul acestuia anumite concluzii și interpretări personale. Gândirea critică și flexibilă este favorizată de o atmosferă în care este încurajată diversitatea de opinii.

DISCUȚIA GHIDATĂ

Pentru formarea unor competențe de lectură activă / calitativă se poate utiliza metoda discuției. Discuția are semnificația unui schimb reciproc de informații și idei, impresii și păreri în jurul unei teme dedusă din o carte citită de toți membrii clubului, sau diverse cărți pe aceeași temă lecturate de ei. Discuțiile se țin în grupuri mici (8-10 persoane), de obicei scaunele sunt așezate în formă de semicerc, cerc sau careu.

O discuție vizează examinarea și clarificarea unor noțiuni și idei, consolidarea și sistematizarea unor informații. De asemenea, prin discuții se pot realiza analize și analogii prin identificarea unor asemănări și deosebiri între diferite cărți și autori. Sunt utilizate adesea întrebări pentru a axa discuția pe o temă dată. Discuția poate fi limitată la un interval scurt de timp, apoi, prin rotație, li se poate permite tuturor participanților din grup să-și exprime opinia referitor la subiectul de discuție.

Ideile principale ale discuției pot fi elaborate de moderator, care de obicei este bibliotecarul. Discuția poate fi moderată de către moderator, iar participanții sunt invitați să-și expună punctul de vedere asupra temei pusă în discuție sau sunt voluntari care doresc să-și expună opiniile, depinde de modul în care este preconizată desfășurarea activității.

Avantajele discuției: permite un nivel avansat de interacțiune; se poate face ușor schimb de informații și opinii în cadrul unui grup mic cu participanți; creează o ambianță relaxată pentru implicarea participanților în discuții literare; poate fortifica relațiile și scoate la iveală factori de interes comun de lectură în rândul participanților; opiniile și interesele de lectură ale tuturor participanților se formează într-o ambianță sănătoasă și relaxantă.

CONFERINȚA LITERARĂ

O modalitate de continuare a dezbaterilor literare în cadrul clubului de lectură este cea a conferințelor de lectură/ conferințelor literare, la care pot participa, ca audienți, un număr mai mare de utilizatori, nu numai membrii clubului. Conferința poate fi organizată trimestrial, pentru ca mai mulți membri ai clubului să participe cu comunicări literare despre autorii preferați / relatări despre cărțile citite și discutate în cadrul clubului / recomandări de lectură etc. Acest tip de activitate va favoriza dezvoltarea abilităților de comunicare orală/ comunicare în public.

Pentru buna desfășurare a conferinței, se recomandă ca în timpul ședinței clubului de lectură în sală să fie liniște, menținând o atmosferă relaxantă și nonformală.

Avantajele conferinței: încurajarea pasiunii pentru lectura formatoare de competențe; stimularea utilizatorilor activi; sondarea capacității de înțelegere a cărții citite.

COMPETENȚE FORMATE/ DEZVOLTATE ÎN CADRUL UTILIZĂRII ACESTOR METODE DE ACTIVITATE A CLUBULUI DE LECTURĂ:

- gândirea critică, bazată pe raționamente;
- capacitatea de argumentare, bazată pe dovezi;
- abilități de a emite concluzii;
- înțelegerea importanței și relevanței unor idei;
- claritate în exprimarea opiniei în public;
- ascultare activă;
- toleranța față de opinii adverse etc.

Pentru utilizatorii din secția copii în cadrul cluburilor de lectură se recomandă să fie utilizate forme și metode de dezvoltare a competențelor și abilităților de lectură cu elemente ludice. Bibliotecarul trebuie să aibă în vedere că, conform cercetărilor specialiștilor în domeniul educației:

- La început copiii citesc cărțile indicate de profesori, părinți sau colegi fără să-și selecteze informațiile pentru un scop, importantă este latura emoțională a lecturii unei cărți, doar pe la 9-10 ani lectura începe să se configureze ca o activitate plăcută pentru ei.
- Pe la 11-12 ani, copiii dispun de o capacitate sporită de înțelegere, sunt în stare să răspundă la întrebări și să pună întrebări legate de conținut.
- De la 13-14 ani se schițează o abordare critică: textul este supus interogațiilor, copilul poate să formuleze o opinie legată de un anumit aspect al receptării textului: comportamentul personajului, argumente pro sau contra celor expuse de autor.
- De la 15-16 ani, lectura devine o necesitate, se conturează lectura selectivă, cititorul este capabil să esențializeze, să compare, să poarte un dialog cu colegii despre cele citite, poate argumenta, exemplifica, comenta textul citit.

CONCURSUL

Concursul este o formă creativă de promovare a lecturii, este o competiție cognitiv-distractivă, care poate fi organizat ca activitate independentă, dar poate fi organizat în cadrul altor activități și programe de promovare a lecturii, inclusiv în cadrul unor cluburi literare, fiind destinate, în special, copiilor și adolescenților. Specificul concursurilor constă în faptul că participanții își realizează sarcinile cognitiv-educative într-o formă distractivă.

Pentru a diversifica activitatea și a fi mai atractive pentru utilizatori, în cadrul unui club literar pot fi organizate diverse concursuri:

- concursuri de erudiție, istorico-literare;
- concursuri de creație proprie, de eseuri;
- concursuri de recitaluri literare ;
- concurs de creare și rezolvare a integramelor literare;
- concursuri distractiv-cognitive (Quiz-uri în bibliotecă, BiblioQuest) etc.

Competențe dezvoltate:

- abilități de gândire logică;
- dezvoltarea gândirii creative;
- dezvoltarea proceselor de cunoaștere, însușire de noi informații într-o formă atractivă;
- abilități de gândire colectivă/ în echipă;

- competențe de cercetare conform unui scop propus de condițiile concursului;
- dezvoltarea memoriei și agerimii gândirii;
- exprimarea corectă și expresivă;
- dezvoltarea spiritului competitiv.

Pentru mai multe informații despre forme și metode de promovare a lecturii, procese de formare a competențelor de lectură progresivă, rolul lecturii în îmbunătățirea calității vieții membrilor comunității, recomandăm studiul publicațiilor incluse în lista bibliografică alăturată.

BIBLIOGRAFIE

CĂRȚI

1. Cartaleanu, Tatiana. Formarea competențelor profesionale prin dezvoltarea gândirii critice / Tatiana Cartaleanu, Olga Cosovan. – Chișinău, 2017. – 114 p. – Mod de acces: <http://prodidactica.md/wp-content/uploads/2020/03/Gandirea-Critica.pdf> (Accesat 09.03.2023).
2. Kulikovski, Lidia. Biblioteca interactivă : 111 forme și metode de animație / Lidia Kulikovski ; ed. coord. de Mariana Harjevschi ; Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” - Chișinău: S.n., 2021. – 321 p. - (Col. de buzunar, ISBN 978-9975-3451-3-2). – Mod de acces: <https://hapes.hasdeu.md/handle/123456789/332> (Accesat 09.03.2023).
3. Lectura la răscrucea drumurilor salvatoare : Recomandări în sprijinul celebrării primei ediții a „Zilei Naționale a Lecturii” / Biblioteca Națională a Republicii Moldova ; ediție coordonată de Vera Osoianu, Ecaterina Dmitric ; contribuții: Vera Osoianu [et al.] ; director general: Elena Pintilei. – Chișinău : BNRM, 2023 (Primex-Com). – 86 p. : fot., tab. Bibliografie: p. 72-84. – Referințe bibliogr. la sfârșitul art. - ISBN 978-9975-119-57-3. – Mod de acces: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1670> (Accesat 10.03.2023).
4. Manualul formatorului / Institutul Național al Justiției ; elaborare: Otilia Ștefania Păcurari, Valeria Șterbeț, Adriana Eșanu. – Chișinău : Foxtrot, 2014. – 102 p. – ISBN 978-9975-120-27-2. – Mod de acces: Mod de acces: <https://vdocumente.com/manualul-formatorului.pdf.html?page=1> (Accesat 06.03.2023).
5. Metode și tehnici de promovare a lecturii : Recomandări metodologice / echipa de autori: Margareta Cebotari, Ecaterina Dmitric, Angela Drăgănel [et al.] ; director general: Elena Pintilei ; coordonator de ediție: Vera Osoianu, Ecaterina Dmitric ; consultant științific: Ludmila Corghenci ; Biblioteca Națională a Republicii Moldova. – Chișinău : BNRM, 2022. – 73 p. – ISBN 978-9975-3271-2-1. – Mod de acces: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1614> (Accesat 09.03.2023).

ARTICOLE

6. Cebotari, Margareta. Rolul bibliotecilor în formarea deprinderilor de lectură pe parcursul vieții / Margareta Cebotari // Lectura și scările : Culegere de articole / Biblioteca Națională a Republicii Moldova. – Chișinău : Prut Internațional : BNRM, 2020. – P. 201-210. – Mod de acces: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1108> (Accesat 10.03.2023).
7. Cetatea Lecturii – atelier de lectură și scriere creativă [online]. – Mod de acces: <https://www.creatorideeducatie.ro/concurs/cetatea-lecturii-atelier-de-lectura-si-scriere-creativa/> (Accesat 10.03.2023).

8. Corghenci, Ludmila. Competențe de a accesa sursele de lectură/informare: context al educației pentru lectură / Corghenci Ludmila // Lectura și scările : Culegere de articole / Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Clubul literar „Homo aestheticus” ; director general: Elena Pintilei ; consultant științific, prefață: iulian Filip ; coordonator de ediție: Victoria Vasilica. – Chișinău : BNRM, 2021. – Vol. 2. – P. 35-41. – Mod de acces: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1389> (Accesat 09.03.2023).
9. Corghenci, Ludmila. Cultura lecturii și cultura informației: interferențe și condiționare reciprocă / Ludmila Corghenci // Lectura și scările: Culegere de articole / coord. de ediție: Vera Osoianu, Angela Drăgănel ; director general: Elena Pintilei ; Biblioteca Națională a Republicii Moldova ; Clubul Homo Aestheticus. – Chișinău : Prut Internațional : BNRM, 2020. – P. 33-38. – Mod de acces: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1110> (Accesat 10.03.2023).
10. Dmitric, Ecaterina. Lectura – exercițiu spiritual în cunoașterea de sine / Ecaterina Dmitric // Lectura și scările : Culegere de articole : [în vol.] / Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Clubul Literar „Homo Aestheticus” ; director general: Elena Pintilei ; consultant științific, prefață: Ludmila Corghenci ; coordonator de ediție: Victoria Vasilica. – Chișinău : BNRM, 2023. – Vol. 3. – P. 26-32. – Mod de acces: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1681> (Accesat 10.03.2023).
11. Gherman, Oxana. Atelierul de lectură. Repere metodologice / Oxana Gherman // Probleme ale științelor socio-umanistice și ale modernizării învățământului : Materialele Conferinței științifice naționale cu participare internațională, 26 martie, 2021. Seria 23, Volumul 2 / Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova, Universitatea de Stat „Ion Creangă” din Chișinău. – Chișinău : [S. n.], 2021. – P. 67-80. – Mod de acces: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/p-67-80.pdf (Accesat 06.03.2023).
12. Hadârcă, Maria. Competența de lectură – concept, structură și mediu de formare / Maria Hadârcă // Limba Română. – 2015. – Nr 3/4. – P. 120-129. – Mod de acces: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Competenta%20de%20lectura%20%E2%80%93%20concept%2C%20structura%20si%20mediu%20de%20formare.pdf (Accesat 02.03.2023).
13. Lungu, Angela. Strategii de dezvoltare a competenței de lectură / Angela Lungu // Materialele Conferinței Republicane a Cadrelor Didactice, Chișinău, 1-2 martie, 2019. – Vol. 3. – P. 91-99. – Mod de acces: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/91-99_8.pdf (Accesat 02.03.2023).
14. Molcoșean, Alexandru. Clubul de lectură și locul acestuia în instituția de învățământ / Alexandru Moloșean // Lectura și scările : Culegere de articole / Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Clubul literar „Homo aestheticus” ; director general: Elena Pintilei ; consultant științific, prefață: iulian Filip ; coordonator de ediție: Victoria Vasilica. – Chișinău : BNRM, 2021. – Vol. 2. – P. 138-149. – Mod de acces: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1389> (Accesat 02.03.2023).
15. Osoianu, Vera. Promovarea lecturii ca bază pentru cultură, cunoaștere și dezvoltare / Vera Osoianu // Osoianu, Vera. Biblioteca și imperativul rezilienței : Studii și articole / Vera Osoianu ; coordonator de ediție: Margareta Cebotari ; Biblioteca Națională a Republicii Moldova. – Chișinău : BNRM, 2022. – P. 161-224. – Mod de acces: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1615> (Accesat 09.03.2023).

16. Popa, Valentina. Crearea unui club de lectură în format virtual / Valentina Popa // Metode și tehnici de promovare a lecturii : Recomandări metodologice / echipa de autori: Margareta Cebotari, Ecaterina Dmitric, Angela Drăgănel [et al.]; director general: Elena Pintilei ; coordonator de ediție: Vera Osoianu, Ecaterina Dmitric ; consultant științific: Ludmila Corghenci ; Biblioteca Națională a Republicii Moldova. – Chișinău : BNRM, 2022. – P. 53-57. – Mod de acces: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1609> (Accesat 02.03.2023).
17. Reading Clubs & Book Clubs - what's the difference? [online]. – Mod de acces: https://medium.com/@sales_53852/reading-clubs-book-clubs-whats-the-difference-101cc24121ae (Accesat 02.03.2023).
18. Ucrainciuc, Svetlana. Metodologia organizării unui concurs literar / Svetlana Ucrainciuc // Metode și tehnici de promovare a lecturii : Recomandări metodologice / echipa de autori: Margareta Cebotari, Ecaterina Dmitric, Angela Drăgănel [et al.]; director general: Elena Pintilei ; coordonator de ediție: Vera Osoianu, Ecaterina Dmitric ; consultant științific: Ludmila Corghenci ; Biblioteca Națională a Republicii Moldova. – Chișinău : BNRM, 2022. – P. 61-70. – Mod de acces: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1611> (Accesat 10.03.2023).
19. Vasilica, Victoria. Particularitățile de lectură în comparație intergenerațională / Victoria Vasilica // Magazin Bibliologic: Revistă științifică și bibliopraxiologică. – 2022. – Nr 1/2. – P. 63-69. – Mod de acces: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1520> (Accesat 02.03.2023).
20. Verdeș, Tatiana. Dezvoltarea competenței de cultura lecturii : Biblioteca – actor important al procesului lectoral [comunicare Power Point]. – Mod de acces: <https://www.slideshare.net/rmbibliotecii/dezvoltareacompetenei-de-cultura-lecturii-biblioteca-actor-important-alprocesului-lector-al-dr-tatiana-verde> (Accesat 10.03.2023).